

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Příhody soudců JUDr. Michala Mazance, Mgr. Jana Passera, JUDr. Jaroslava Hubáčka a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci žalobce: N. A. I. M. H., zastoupený Mgr. Gabrielem Šípem, advokátem v Kladně, Kleinerova 24, 272 01 Kladno, proti žalovanému: Ministerstvo vnitra, Nad štolou 3, 170 34 Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 8. 2006, čj. OAM-748/LE-05-07-2006, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 19. 9. 2006, čj. 48 Az 59/2006 - 18,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 19. 9. 2006, čj. 48 Az 59/2006 – 18, se zrušuje a věc se tomuto soudu vrací k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 2. 8. 2006, čj. OAM-748/LE-05-07-2006, žalovaný zamítl žádost žalobce o azyl podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb. jako zjevně nedůvodnou.

Žalobce rozhodnutí žalovaného napadl žalobou u Krajského soudu v Praze, který žalobu rozsudkem ze dne 19. 9. 2006 zamítl.

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal proti rozsudku Krajského soudu v Praze kasační stížnost, v níž namítl zmatečnost řízení před krajským soudem [§ 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s.]. Zmatečnost řízení stěžovatel spatřoval v

existenci vážných důvodů pro domněnku o tom, že ve věci rozhodoval vyloučený soudce. Stěžovatel prý nemohl účinně vznést námitku podjatosti, neboť poučení o soudci, který bude jeho věc projednávat, a o možnosti namítat podjatost, mu bylo doručeno dne 18. 10. 2006, přičemž rozsudek byl vydán hned vzápětí dne 19. 10. 2006 (pozn. soudu: rozsudek byl vydán již dne 19. 9. 2006). Tento formalistický úkon soudu stěžovatel považuje za záměr soudu mající mu zabránit v tom, aby podjatost soudce namítl. Konkretizaci námitek stěžovatel v kasační stížnosti neprovedl, neboť z § 8 odst. 5 s. ř. s. dovodil, že námitky je třeba vznášet vůči soudci, který rozhoduje, a nikoliv vůči Nejvyššímu správnímu soudu.

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Zákonný pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, představuje typický neurčitý právní pojem. Do soudního řádu správního byl zaveden novelou č. 350/2005 Sb. s účinností ke dni 13. 10. 2005. Jeho výklad, který demonstrativním výčtem stanovil typická kritéria nepřijatelnosti, byl proveden např. usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, publikovaným pod č. 933/2006 Sb. NSS, na něž lze pro stručnost odkázat. V tomto usnesení Nejvyšší správní soud mimo jiné dospěl k závěru, že o kasační stížnost přijatelnou se může jednat také tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele. O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud: a) krajský soud ve svém rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu; b) krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva. Zde je však třeba zdůraznit, že Nejvyšší správní soud není v rámci této kategorie přijatelnosti povolán přezkoumávat jakékoliv pochybení krajského soudu, ale pouze pochybení tak výrazné intenzity, o němž se lze důvodně domnívat, že kdyby k němu nedošlo, věcné rozhodnutí krajského soudu by bylo odlišné. Nevýrazná pochybení především procesního charakteru tedy zpravidla nebudou dosahovat takové intenzity, aby způsobila přijatelnost následné kasační stížnosti.

Pochybení, k němuž došlo v průběhu řízení před krajským soudem, tj. nenařízení ústního jednání krajským soudem za nesplnění podmínek § 76 a § 51 s. ř. s., však Nejvyšší správní soud nepovažuje na pochybení nevýrazné, a proto shledal projednávanou kasační stížnost přijatelnou.

Poté, co byla kasační stížnost shledána přijatelnou, posuzoval nejprve Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 s. ř. s., zda

řízení před soudem I. stupně nebylo zmatečné [§ 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s.], nebylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, není nepřezkoumatelné [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.] či nicotné. Dospěl přitom k závěru, že zamítl-li krajský soud žalobu stěžovatele bez nařízení jednání, aniž stěžovateli umožnil vyjádřit se k tomuto postupu, zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

Dle § 51 odst. 1 s. ř. s. může soud rozhodnout o věci samé bez jednání, jestliže to účastníci shodně navrhli nebo s tím souhlasí. Má se za to, že souhlas je udělen také tehdy, nevyjádří-li účastník do dvou týdnů od doručení výzvy předsedy senátu svůj nesouhlas s takovým projednáním věci; o tom musí být ve výzvě poučen. Dle odstavce 2 téhož ustanovení stanoví-li tak tento zákon, rozhoduje soud bez jednání o věci samé i v dalších případech.

Toto zákonné ustanovení stanoví předpoklady (fikci souhlasu), kdy může soud o žalobě rozhodnout bez jednání. Pravidlem při soudním rozhodování je vždy nařízení ústního jednání, aby byla zachována zásada ústnosti a veřejnosti soudního jednání (srov. též čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, čl. 96 odst. 2 Ústavy České republiky). Výjimkou z této zásady je možnost soudu projednat věc bez nařízení jednání, tato výjimka však musí být vykládána zejména s ohledem na zájmy účastníka řízení, neboť je to tento účastník řízení, o jehož právech se rozhoduje a tento účastník také s řízením disponuje.

I otázka způsobu rozhodování soudu – tedy s jednáním či bez jednání – tak závisí na procesní dispozici účastníků řízení (s výjimkami podle § 51 odst. 2 a § 76 odst. 1 s. ř. s.). Jestliže účastníci rozhodnutí bez nařízení jednání v vlastní iniciativy nenavrhli, nicméně soud takový postup považuje za vhodný, je soud povinen účastníky řízení vyzvat k vyjádření, zda s navrženým postupem souhlasí a jejich vůli posléze respektovat.

V souzené věci se krajský soud s dotazem, zda účastníci řízení souhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení jednání, obrátil pouze na žalovaného, kterého poučil také o možnosti vznést námitku podjatosti proti soudci, kterému byla věc dle rozvrhu práce věc přidělena. Aniž pak učinil obdobný úkon vůči stěžovateli, který se z vlastní iniciativy k dané otázce nevyjádřil, vyhlásil dne 19. 9. 2006 rozsudek, jímž žalobu zamítl. To samo o sobě představuje naplnění důvodu kasační stížnosti uvedeného v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., což nutně musí vést ke zrušení rozsudku krajského soudu. Přezkoumávaným rozsudkem soud žalobu zamítl pro nedůvodnost, takže nebylo místa pro aplikaci ustanovení § 51 odst. 2 s. ř. s. citovaného výše, jelikož soudní řád správní připouští vydání rozsudku bez jednání kromě případů uvedených v odstavci prvním pouze ruší-li soud napadené rozhodnutí správního orgánu

pro vady řízení uvedené v § 76 odst. 1, 2 s. ř. s., popřípadě vyslovuje-li jeho nicotnost.

Byť to na zrušení rozsudku nemohlo již nic změnit, zabýval se Nejvyšší správní soud i důvody uplatněnými v kasační stížnosti. Stěžovatel, který namítal zmatečnost řízení před soudem, tvrdil, že tu jsou vážné důvody domnívat se, že ve věci rozhodoval vyloučený soudce. Námitky vůči rozhodující soudkyni však stěžovatel nekonkretizoval, pouze uvedl, že poměr soudkyně k žalovanému (např. omlouvání se žalovanému za vydání určitého rozhodnutí) vzbuzuje pochybnosti o její nezávislosti.

Pokud by ve věci rozhodoval vyloučený soudce, byl by tu důvod pro automatické zrušení rozhodnutí soudu, neboť rozhodování vyloučeným soudcem způsobuje podle § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. zmatečnost řízení. Soudce je přitom z projednávání a rozhodování věci vyloučen tehdy, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, k účastníkům nebo jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jeho nepodjatosti (§ 8 odst. 1 s. ř. s.). Účastník může podjatost soudce namítnout, a to do jednoho týdne ode dne, kdy se o podjatosti dozvěděl (§ 8 odst. 5 s. ř. s.).

V souzeném případě se stěžovatel o osobě rozhodujícího soudce dozvěděl dne 25. 10. 2006, kdy mu bylo doručeno poučení o možnosti vznést vůči dané soudkyni námitku podjatosti. Stěžovatel, který byl poučen i o týdenní lhůtě, v níž tak má případně učinit, však v dané lhůtě (skončila dne 1. 11. 2006) zůstal nečinný. Tím si vzal možnost podjatost soudce účinně namítat, neboť k námitkám uplatněným po lhůtě se nepřihlíží (§ 8 odst. 1 s. ř. s.). Tak je třeba nahlížet i na stěžovatelovu námitku podjatosti uplatněnou jako kasační důvod.

Obecně lze v kasační stížnosti namítat, že ve věci bylo rozhodováno podjatým soudcem, neboť není vyloučeno, že se účastník řízení o osobě rozhodujícího soudce, resp. jeho podjatosti dozví až doručením samotného rozsudku. To však není souzený případ. Dlužno ale poznamenat, že rozhodně není standardní poučovat účastníka řízení o možnosti vznést námitku podjatosti až poté, co byl ve věci vydán rozsudek. Zde lze částečně souhlasit se stěžovatelem, že šlo o úkon velmi formální. Nepochybně ale nešlo o záměr krajského soudu. Spíše se jednalo o opomenutí, které však samo o sobě nemohlo stěžovateli přivodit újmu. Mohl totiž podjatost v týdenní lhůtě ještě namítnout.

O námitce podjatosti - ať je vznesena v průběhu řízení před krajským soudem, nebo jako kasační důvod - nicméně platí, že musí být odůvodněna a musí v ní být uvedeny konkrétní skutečnosti, z nichž je dovozována. I kdyby byla stěžovatelova námitka podjatosti uplatněna včas a byl by důvod se jí věcně zabývat, nezbylo by, než konstatovat, že tomuto požadavku stěžovatel nedostál. Stěžovatel netvrdil žádné konkrétní námitky odpovídající § 8 odst. 1 s. ř. s. (poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich

zástupcům vyvolávající pochybnost o nepodjatosti nebo rozhodování o této věci na jiném stupni řízení), pro které by rozhodující soudkyně měla být vyloučena z projednávání a rozhodnutí jeho žaloby. Pouze zcela neurčitě naznačoval, že se soudkyně omlouvala žalovanému za vydání určitého rozhodnutí. Neuvedl-li kdy a za jakých okolností a nedoložil-li tato tvrzení, nebylo by možné se takovou námitkou pro její obecnost vůbec zabývat.

Stěžovatel se přitom mylně domnívá, že námitku podjatosti bude moci vznést, resp. konkretizovat po zrušení napadeného rozsudku. Již bylo shora vyloženo, v jeho případě lhůta pro tento úkon již proběhla, a proto k jakékoli další námitce týkající se podjatosti rozhodující soudkyně, pokud nedojde ke změně v rozvrhu práce, nebude přihlédnuto.

Lze uzavřít, že právem účastníka je, aby o jeho věci rozhodoval jeho zákonný soudce (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, § 41, 42 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích) a aby to byl soudce nepodjatý. Stěžovatel ovšem s konkrétní námitkou podjatosti – tedy s tvrzením, že, a z jakých důvodů, ve věci podjatý soudce skutečně rozhodoval – nepřišel. Poukázat lze i na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 20. 10. 1999, sp. zn. I. ÚS 476/1997, podle něhož smyslem práva na zákonného soudce (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod) je ochrana proti libovolnému či účelovému obsazení jednajícího soudu *ad hoc*. Není procesním prostředkem ke zvrácení vydaného rozhodnutí, a to tím spíše, jestliže jednající soudce byl k projednání věci povolán rozvrhem práce toho kterého soudu. Nejvyšší správní soud proto neshledal kasační námitku označující napadený rozsudek krajského soudu za zmatečný ve smyslu § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. za důvodnou.

V dalším řízení tedy Krajský soud v Praze odstraní vadu, pro kterou bylo jeho rozhodnutí zrušeno, tj. nařídí jednání ve věci, případně rozhodne o věci samé bez jednání, pokud s tím vedle žalovaného vysloví souhlas i stěžovatel.

Jelikož Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, rozsudek Krajského soudu v Praze zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V tomto dalším řízení je Krajský soud v Praze vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem v tomto rozhodnutí. V novém rozsudku rozhodne krajský soud v souladu s § 110 odst. 2 s. ř. s. i o nákladech řízení o kasační stížnosti.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně 27. dubna 2007

JUDr. Petr Příhoda

předseda senátu

i. s. JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu
podepsán za onemocnělého
JUDr. Petra Příhodu
(§ 158 odst. 1 o. s. ř., § 64. s. ř. s.)